

II.ÚS 838/07 ze dne 10. 10. 2007

N 157/47 SbNU 53

Podmínky pro nařízení ústavní výchovy a pro odnětí dítěte biologickým rodičům

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu
Jménem republiky

Nález

Ústavního soudu - II. senátu složeného z předsedkyně senátu Dagmar Lastovecké a soudců Stanislava Balíka a Jiřího Nykodýma - ze dne 10. října 2007 sp. zn. II. ÚS 838/07 ve věci ústavní stížnosti Marie R. proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 11. prosince 2006 sp. zn. 53 Co 107/2006 a rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 9. prosince 2005 sp. zn. 50 Nc 602/2005, kterými byl zamítnut návrh vedlejší účastnice Marty R. na svěřeni vedlejší účastnice nezletilé Markéty R. do její výchovy a byla nařízena ústavní výchova nezletilé.

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 11. prosince 2006 sp. zn. 53 Co 107/2006 a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 9. prosince 2005 sp. zn. 50 Nc 602/2005 se ruší.

Odůvodnění

I.

Rekapitulace ústavní stížnosti

1. Ústavní stížností podanou telefaxem a k poštovní přepravě dne 30. března 2007 se stěžovatelka domáhá zrušení rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 9. prosince 2005 sp. zn. 50 Nc 602/2005, kterým byl zamítnut návrh vedlejší účastnice řízení Marty R. (dále jen "babička") na svěřeni vedlejší účastnice řízení Markéty R. (dále jen "nezletilá") do výchovy a byla nařízena ústavní výchova nezletilé, a dále rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 11. prosince 2006 sp. zn. 53 Co 107/2006, kterým byl rozsudek soudu prvního stupně potvrzen. Stěžovatelka "se domnívá", že postupem soudů a jejich rozhodnutími byla porušena její základní práva podle čl. 7, čl. 10 odst. 2 a čl. 36 Listiny základních práv a svobod (dále jen "Listina") a čl. 6, 8 a 13 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen "Úmluva").

2. Po rekapitulaci věci stěžovatelka namítá, že se obecné soudy nevyřádaly dostatečně s otázkou nezbytnosti takového zásahu do jejího rodinného života, jímž bylo odnětí nezletilé, který je opodstatněný jen v nejextrémnějších případech. Poukazuje v té souvislosti na závěry znalců, které její schopnost k výchově nevylučovaly, jakož i na to, že ani jinak nikdy výhrady k její péči o nezletilou nebyly. Ani tragickou událost dcery Patricie nepovažuje za dostatečný důvod k ústavní výchově nezletilé poté, co byla stěžovatelka obžaloby v této trestní věci zproštěna. Odůvodnění obecných soudů ve vztahu k možnému excesu z důvodu emoční nestability či požití alkoholu považuje za nepřesvědčivé. Obava z možnosti obnovy soužití s vedlejším účastníkem řízení Patrikem R. (dále též jen "otec") podle ní není namístě, jak obecným soudům deklarovala. I kdyby k tomu však došlo, zůstává nadále zachována možnost zasáhnout předběžným opatřením. Pokud taková možnost tedy existuje, není nutný aktuální zásah do práv stěžovatelky. Nesouhlasí s argumentem obecných soudů, že nebyla po delší dobu v kontaktu s nezletilou, neboť tato skutečnost byla vyvolána umístěním nezletilé do dětského domova, a stěžovatelka využívá co nejvíce možností styku, a rozhodnutí obecných soudů soustavný přímý kontakt i do budoucna vylučuje. Konečně považuje dva roky trvající řízení v této věci za nepřiměřeně dlouhé.

II.

Důkazní fáze

3. Z připojeného spisu Obvodního soudu pro Prahu 5 sp. zn. 50 P 55/2007 Ústavní soud zjistil, že nezletilá je dcerou stěžovatelky a Patrika R. Jejich druhorozená dcera Patricie zemřela 11. září 2004 ve Fakultní nemocnici v Motole na následky těžkého poranění hlavy. V této souvislosti byla stěžovatelka trestně stíhána pro trestný čin ublížení na zdraví podle § 222 odst. 1 a 3 trestního zákona a od 14. 9. 2004 do 18. listopadu 2004 byla ve vazbě. V době vazebního stíhání stěžovatelky bylo usnesením Okresního soudu Praha-západ ze dne 23. září 2004 č. j. Nc 751/2004-20 otci uloženo odevzdat nezletilou do péče babičky. Usnesením Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 16. prosince 2004 č. j. 5 Nc 1748/2004-14, které bylo k odvolání stěžovatelky potvrzeno usnesením Městského soudu v Praze ze dne 4. ledna 2005 č. j. 21 Co 578/2004-25 bylo předchozí usnesení změněno tak, že nezletilá byla "předána" do péče dětského domova. Důvodem byla skutečnost, že si rodiče nezletilou od babičky dne 11. prosince 2004 odvedli, chování otce bylo vůči nezletilé neadekvátní a necitlivé, matka byla nadále trestně stíhána a babička vzala návrh na svěřeni nezletilé do své péče zpět. Usnesením Ústavního soudu ze dne 9. června 2005 sp. zn. II. ÚS 91/05 (nepublikováno) byla ústavní stížnost stěžovatelky směřující proti těmto usnesením obecných soudů odmítnuta jako zjevně neopodstatněná.

4. Usnesením Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 12. ledna 2005 sp. zn. 50 Nc 602/2005, potvrzeným k odvolání matky usnesením Městského soudu v Praze ze dne 27. června 2005 č. j. 21 Co 278/2005-27, bylo ex officio zahájeno řízení o nařízení výchovného opatření. V jeho průběhu byla matka zproštěna obžaloby, neboť nebylo prokázáno, že by spáchala vytýkaný skutek, a to rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 24. října 2005 sp. zn. 45 T 142/2005, který nabyl právní moci dne 25. listopadu 2005. V závěru odůvodnění tohoto rozsudku vyslovil soud názor, že stěžovatelka ví, kdo nese odpovědnost za smrt její dcery, avšak chrání buďto sebe, nebo svého manžela. Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 9. prosince 2005 č. j. 50 Nc 602/2005-118 byl návrh babičky na svěřeni nezletilé do její péče zamítnut a byla nařízena ústavní výchova nezletilé.

5. Proti rozsudku se odvolala stěžovatelka a babička. Odvolací soud byl konfrontován s tím, že otec byl od 23. ledna 2006 vazebně stíhán a rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 6. listopadu 2006 sp. zn. 43 T 13/2006 byl v souvislosti se smrtí dcery Patricie uznán vinným ze spáchání trestného činu ublížení na zdraví podle § 222 odst. 3 trestního zákona a za to mu byl uložen trest odnětí svobody v trvání deseti let se zařazením do věznice s ostrahou. Rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 11. prosince 2006 č. j. 53 Co 107/2006-200 byl rozsudek soudu prvního stupně potvrzen.

6. Ústavní soud dále zjistil, že k odvolání státního zástupce byl rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 10. ledna 2007 sp. zn. 8 To 127/2006 zrušen rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 6. listopadu 2006 sp. zn. 43 T 13/2006 a nově byl otec uznán vinným ze spáchání trestného činu vraždy podle § 219 odst. 2 písm. e) trestního zákona a za to mu byl uložen trest odnětí svobody v trvání dvanácti let se zařazením do věznice se zvýšenou ostrahou. Otcovo dovolání bylo jako zjevně neopodstatněné odmítnuto usnesením Nejvyššího soudu ze dne 28. června 2007 sp. zn. 6 Tdo 713/2007.

III.

Rekapitulace vyjádření ostatních účastníků řízení

7. Městský soud v Praze uvádí, že si byl vědom výjimečné povahy výchovného opatření, nicméně shledal v daném případě mimořádné okolnosti, které je v zájmu nezletilé odůvodňovaly. Soud tak upřednostnil právo nezletilé na zdraví, život a stabilitu výchovného zázemí před právem stěžovatelky vychovávat nezletilou. Délka řízení byla ovlivněna nutností dokazování ohledně možnosti svěřeni nezletilé do výchovy stěžovatelky v situaci, kdy stěžovatelka byla zproštěna obžaloby a bylo zahájeno trestní řízení proti otci.

8. Obvodní soud pro Prahu 5 odkázal na odůvodnění svého rozsudku. Byl si vědom toho, že ústavní výchova je nejkrajnějším výchovným prostředkem, avšak shledal jej opodstatněným s ohledem na zájem nezletilé na zdraví, život a stabilitu výchovného prostředí. V průběhu řízení byla respektována základní procesní práva stěžovatelky.

9. Městská část Praha 5 označila napadené rozsudky jako věcně správné a zcela v zájmu nezletilé.

10. Otec v zastoupení své právní zástupkyně sdělil, že souhlasí s ústavní stížností, připojuje se k návrhu na zrušení napadených rozsudků a "žádá, aby nezletilá byla svěřena zpět do výchovy matce".

11. Babička se plně ztotožnila s názory stěžovatelky s tím, že postupem obecných soudů a jejich rozhodnutími byla porušena i její základní práva, a to kromě stěžovatelkou uváděných i práv podle čl. 32 odst. 1 a 4 Listiny a čl. 3, 5, 8, 9, 16 a 18 Úmluvy o právech dítěte. Podle ní se v daném případě jedná o násilné odloučení dítěte od rodiny, což má trvalý negativní vliv na psychický vývoj dítěte a jeho vztah k rodičům. Obecné soudy pochybily, když v rozporu s provedeným dokazováním nesvěřily nezletilou do její výchovy. Namítá rovněž, že nebyla odvolacím soudem obeslána k ústnímu jednání, čímž byla zkrácena ve svých procesních právech. Poukazuje na problematičnost závěrů obecných soudů o jejím dřívějším selhání, kdy umožnila styk nezletilé s otcem, a dodává, že otec nyní vykonává dlouhodobý trest, a k ničemu podobnému tudíž nemůže dojít. V té souvislosti dodává, že v současnosti jí je nezletilá ústavem svěřována i na několik dnů. Pokud sama označila možnost své péče o nezletilou jako dočasné řešení, odpovídá to i závěrům obecných soudů o možnosti stěžovatelky o nezletilou v budoucnosti pečovat.

12. Obvodní státní zastupitelství pro Prahu 5 označilo ústavní stížnost za neoprávněnou s tím, že s ní nesouhlasí a není namístě zrušení napadených rozsudků.

IV.

Právní východiska

13. Při výkladu ustanovení čl. 10 odst. 2 Listiny a ustanovení čl. 8 Úmluvy, tedy ochrany rodinného života, resp. respektu k rodinnému životu, Ústavní soud zdůraznil, že základem rodinných vazeb je tradičně právě biologické pouto pokrevního příbuzenství mezi členy rodiny, jakkoliv tradiční pojetí rodiny prošlo v uplynulé době vývojem (srov. sp. zn. II. ÚS 568/06 ze dne 20. února 2007, Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu, svazek 44, náleží č. 33). Základním prvkem rodinného života je nadále soužití rodičů a dětí (rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Kutzner proti Německu, č. 46544/99, § 58, ESLP 2002-I, aj.), neboť právě v jeho rámci se má uskutečňovat péče a výchova ze strany rodičů, na niž mají děti právo podle čl. 32 odst. 4 aliene prima Listiny. V důsledku oprávnění zákonodárce stanovit v souladu s čl. 32 odst. 6 Listiny podrobnosti nemůže dojít k omezení tohoto základního práva.

14. Podle čl. 32 odst. 4 alinea secunda Listiny mohou být práva rodičů omezena a nezletilé děti mohou být od rodičů odloučeny proti jejich vůli jen rozhodnutím soudu na základě zákona. K materiální souladnosti zásahu do základních práv a svobod se zákonem přitom podle čl. 8 odst. 2 Úmluvy dochází, sleduje-li tento zásah některý nebo některé z legitimních cílů a je-li pro jejich dosažení nezbytný, tedy zejména přiměřený sledovanému účelu (viz rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci Couillard Maugery proti Francii, č. 64796/01, § 237). Z toho plyne, že za neoprávněný zásah není možno považovat jen takový postup soudů při rozhodování o právech a povinnostech k nezletilému dítěti, který je v souladu se zákonem o rodině v jeho formální i materiální rovině (srov. sp. zn. I. ÚS 471/97, Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu, svazek 10, usn. č. 32).

15. Rozdělení rodiny představuje velmi závažný zásah do základních lidských práv, a proto se musí opírat o dostatečně pádné argumenty motivované zájmem dítěte [rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci Scozzari a Giunta proti Itálii (velký senát), č. 39221/98 a 41963/98, § 148, ESLP 2000-VIII]. Za takové lze považovat vystavení dětí násilí nebo špatnému zacházení (viz rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci Dewinne proti Belgii, č. 56024/00; Zakharova proti Francii, č. 57306/00,), pohlavnímu zneužívání (viz rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci Covezzi a Morselli proti Itálii, č. 52763/99, § 104) či "alespoň" nedostatek citového zázemí (viz Kutzner proti Německu, § 68), znepokojivý zdravotní stav nebo psychickou nerovnováhu u rodičů (viz rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci Bertrand proti Francii, č. 57376/00; Couillard Kautery proti Francii, § 261), případně nevyhovující životní podmínky nebo materiální nedostatek ve spojení s dalšími okolnostmi (rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci Rampogna a Murgia proti Itálii, č. 40753/98; M. G. a M. T. A. proti Itálii, č. 17421/02).

16. Těmto požadavkům odpovídá zákonná úprava provedená ustanovením § 46 odst. 1 zákona o rodině, podle kterého může soud nařídít ústavní výchovu nebo dítě svěřit do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, jestliže je výchova dítěte vážně ohrožena nebo vážně narušena a jiná výchovná opatření nevedla k nápravě nebo jestliže z jiných závažných důvodů nemohou rodiče výchovu dítěte zabezpečit. Podle ustálené jurisprudence obecných soudů je za vážné narušení výchovy dítěte nutno považovat skutečnost, že rodiče zanedbávají své povinnosti při výchově dětí, vytvářejí pro ně nevhodné rodinné prostředí nebo přímo ohrožují jejich duševní, tělesný nebo mravní vývoj nebo když rodiče ani při náležitém úsilí nemohou zvládnout výchovu dětí pro nedostatky v jejich duševním, tělesném nebo mravním vývoji nebo když z objektivních důvodů na rodičích nezávislých není možno zajistit výchovu dětí ve vlastní rodině, přičemž zpravidla nejde o děti, v jejichž chování by byly zjištěny vážné závady (stanovisko Nejvyššího soudu ČSSR sp. zn. Cpj 228/81 in Bulletin 81,

zvl. číslo: 82). Tak byly tedy definovány jednak závažné důvody na straně dítěte a jednak na straně rodičů (stanovisko Nejvyššího soudu ČR sp. zn. Cpj 51/84 - R 45/86). Za jiné výchovné opatření, které je třeba zásadně vyčerpát před nařízením ústavní výchovy, bylo označeno každé kvalifikované opatření státních orgánů a společenských organizací směřující k zajištění výchovy dítěte, tj. např. napomenutí dítěte nebo jeho rodičů, stanovení dohledu nad nezletilým, uložení omezení nezletilému, omezení nebo zbavení rodičovských práv, svěření dítěte do výchovy jiného občana než rodiče. K nařízení ústavní výchovy bez předchozích výchovných opatření lze přikročit, jde-li o případy surového zacházení s dětmi oběma rodiči nebo jedním z nich, pohlavního zneužívání dětí a jiné případy vážného ohrožení tělesného nebo duševního vývoje dětí, jestliže výchova u jiného občana nepřichází v úvahu, kdy uložení jiného výchovného opatření by nevedlo k nápravě a znamenalo by jen další ohrožení výchovy dítěte (stanovisko Nejvyššího soudu ČSSR sp. zn. Cpj 228/81).

17. Možnost umístit dítě do prostředí vhodnějšího pro jeho výchovu nemůže sama o sobě odůvodňovat jeho násilné odnětí biologickým rodičům; takový zásah do práva rodičů těšit se rodinnému životu se svým dítětem musí být nadto ještě "nezbytný" s ohledem na další okolnosti [K. a T. proti Finsku (velký senát), č. 25702, § 173, ESLP 2001-VII; Kutzner proti Německu, § 69].

18. Orgány veřejné moci mají i pozitivní závazky, které jsou těsně spjaty s účinným "respektováním" rodinného života. Jakmile je tedy prokázána existence rodinného vztahu, musí orgány veřejné moci v zásadě jednat tak, aby se tento vztah mohl rozvíjet, a přijmout vhodná opatření za účelem sloučení rodiče s dítětem (Kutzner proti Německu, § 61).

V.

Závěry ve vztahu ke stěžovateli

19. V posuzovaném případě je nesporné, že orgán sociálně-právní ochrany dětí byl v okamžiku zahájení trestního stíhání stěžovatelky, které bylo motivováno úmrtím její dvouměsíční dcery Patricie, povinen intervenovat ve prospěch řádné péče o dítě, než bude na jedné straně tato tragédie zcela objasněna a viník či viníci případně potrestáni, a na straně druhé zvaženo riziko ve vztahu k účasti rodičů na této tragédii. Bylo tedy zcela namístě předběžné svěření nezletilé do péče babičky, resp. předběžná ústavní výchova, neboť péče babičky nezaručovala prozatímní přiměřený odstup mezi nezletilou a jejími rodiči.

20. Již v okamžiku rozhodnutí o tomto výchovném opatření však musela být zřejmá jeho krátkodobost a nutnost řízení, kterým by byla upravena péče o nezletilou dlouhodobě. Toto následné řízení však nemohlo být motivováno nutností omezit rodičovská práva za každou cenu, ale právě jen s ohledem na zjištění skutkového stavu, resp. na jeho vývoj. Stejně tak toto řízení nemělo představovat trest za jednání či opomenutí rodičů, neboť podstatou výchovných opatření je zajištění řádných podmínek pro péči a výchovu nezletilého do budoucna, především s ohledem na stávající podmínky a jejich prognózu. To nic nemění na tom, že důvodem takového řízení nutně musely být události, které se již staly.

21. Pokud tedy orgán sociálně-právní ochrany dětí a v konečném důsledku i soud prvního stupně argumentovaly, že stěžovatelka, ač zproštěna obžaloby, jednoznačně ví, kdo nese odpovědnost za smrt dcery Patricie, vytýkaly tak stěžovateli její právo neobviňovat sebe a osoby sobě blízké, jež je zakotveno v čl. 37 odst. 1 Listiny. To však v daném řízení nemohlo hrát žádnou zásadní roli, pokud neměl být porušen čl. 3 odst. 3 Listiny, který zapovídá působení újmy na právech pro uplatňování základních práv a svobod.

22. Závěr soudu prvního stupně o nezpůsobilosti rodičů pečovat o nezletilou byl v konečném důsledku konstatován právě s ohledem na zabití mladšího sourozence nezletilé (str. 5 rozsudku). Teprve odvolací soud své závěry o nemožnosti ponechat nezletilou v péči rodičů vyvodil důsledně s ohledem na stávající situaci rodičů a její výhled do budoucna, když konstatoval pobyt otce ve vazbě, psychickou labilitu a na to navazující přitěžující faktory na straně matky a stávající existenci manželství rodičů, které bylo shledáno značně konfliktním a pro oba rodiče stresujícím (str. 5 rozsudku). Zmínku o smrtelném zranění dcery Patricie způsobeném jedním z rodičů tedy odvolací soud uvedl na rozdíl od soudu prvního stupně pouze nad rámec výše uvedených závěrů.

23. Podle názoru Ústavního soudu však ani závěry odvolacího soudu o nutnosti ústavní výchovy nezletilé nerespektují důsledně ústavněprávně vymezené podmínky pro zásah do základního práva stěžovatelky na rodinný život, jak byly uvedeny výše, resp. schází jim smysluplné propojení s jakýmkoliv ústavně chráněným účelem (srov. sp. zn. III. ÚS 671/02, Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu, svazek 29, nález č. 10). V tomto

směru má uvedená aplikace podústavního práva odvolacím soudem význam pro posouzení tvrzeného porušení základních práv a svobod.

24. Ani odvolací soud se nezabýval dostatečně důsledně tím, jaké nebezpečí každý z rodičů konkrétně představuje pro další vývoj a výchovu nezletilé s ohledem na tragickou smrt dcery Patricie, přestože měl k dispozici nepravomocné rozhodnutí trestního soudu o tom, že zranění dcery Patricie zavinil otec, a nikoliv stěžovatelka. Tato skutečnost měla přitom podle Ústavního soudu zásadní vliv pro posouzení nebezpečí, které stěžovatelka s ohledem na svůj zdravotní stav pro další vývoj a výchovu nezletilé skýtá. Ústavní soud totiž spatřuje rozdíl mezi nebezpečím vyvolaným emocionálně labilním rodičem a nebezpečím rodiče, který svou emocionální labilitou přímo zavinil smrt svého dítěte. Přístup odvolacího soudu v tomto směru jen dokresluje skutečnost, že závěr trestního soudu se stal pravomocným již 10. ledna 2007, tj. třicet dnů po vydání rozsudku odvolacího soudu, přičemž odvolací řízení v posuzované věci trvalo od 30. ledna 2006 a odvolací soud měl věc ve své dispozici fakticky od 14. března 2006, tj. celkem 272 dnů, takže by případná prodleva třiceti dnů byla zanedbatelná.

25. Závěr trestního soudu měl přitom přímé důsledky i na možnost obnovení manželského soužití, kterou se odvolací zabýval jako výchovným prostředím zcela správně, když ho vyhodnotil jako konfliktní a pro oba partnery stresující. S ohledem na konečný závěr trestního soudu je zřejmé, že je toto soužití nemožné minimálně po dobu osmi let (podle prvního rozsudku pěti let), neboť dřívější propuštění otce vylučuje ustanovení § 62 odst. 1 trestního zákona (resp. § 61 odst. 1 trestního zákona). To je dlouhá doba pro posuzování otázky výchovného prostředí na to, aby formální existence aktuálního manželství rodičů mohla hrát podstatnější vliv.

26. Pokud jde o skutečnost, že stěžovatelka měla po dobu dvou let možnost kontaktu s nezletilou jen ve formě návštěv, je třeba uvést, že to byl přímý důsledek předběžného opatření soudu v této věci ve spojení s délkou následného řízení, což stěžovatelka mohla ovlivnit jen zčásti. Pokud je tedy tato skutečnost významná, bylo nutno ji poměřovat s předchozí dobou, kdy měla stěžovatelka nezletilou ve své péči a kdy nebyla prováděna žádná intervence ze strany orgánů sociálně-právní ochrany dětí. Na adresu posledně uvedených orgánů je také třeba zmínit zprávy dětského domova, z nichž vyplývá, že jeho pracovníci na jedné straně nelibě nesli časté návštěvy rodičů (str. 3 rozsudku soudu prvního stupně) a na straně druhé neopomenuli "zmínit" následné kratší návštěvy stěžovatelky (str. 4 rozsudku odvolacího soudu). Z těchto zpráv je totiž patrné, že pracovníci dětského domova evidentně nechápali umístění nezletilé jako dočasné opatření a svoji činnost jako pomoc nezletilé a jejím rodičům k obnovení přirozeného výchovného prostředí, ale jako trvalou izolaci nezletilé od rodiny. Takový postoj jde proti významu a přípustným mezím ingerence orgánů veřejné moci do vztahů mezi rodiči a dětmi. Zejména v situaci předběžného rozhodnutí o umístění nezletilé, které mělo umožnit řádné provedení řízení o úpravě výchovného prostředí do budoucna, měly orgány sociálně-právní ochrany dětí vyvíjet takovou aktivitu, aby se mohl rozvíjet pozitivní citový vztah mezi stěžovatelkou a nezletilou. Je nemyslitelné, aby umístění do dětského domova, nota bene předběžné, bylo od počátku chápáno jako konečné nebo dlouhodobé řešení péče o nezletilé dítě.

27. Pouze ustanovení znalci dostatečně docenili význam trvajících pozitivního citového pouta mezi stěžovatelkou a nezletilou, když přes podrobný popis nedobré psychické situace stěžovatelky doporučili svěřeni nezletilé do péče stěžovatelky s dohledem, resp. postupné rozšiřování styku nezletilé se stěžovatelkou s následným vyhodnocením tohoto styku pro účely svěřeni nezletilé do péče stěžovatelky. V souvislosti s tímto doporučením hraje významnou roli, že nařízením ústavní výchovy se podrobuje dítě ústavnímu režimu, do kterého rodiče nemohou zasahovat (viz sub 26). Proto také nepřichází po dobu ústavní výchovy v úvahu otázka úpravy styku rodičů s dítětem, neboť ta vyplývá z ústavních řádů (Holub, M., Nová, H., Hyklová, J.: Zákon o rodině. Komentář a předpisy souvisící. 7 aktualizované a doplněné vydání. Linde Praha: 2005. str. 118). Tím, že byla i pro budoucí dobu svěřena nezletilá do ústavní výchovy, byl zakonzervován stávající stav, tedy zejména stávající možnosti a schopnosti péče stěžovatelky o nezletilou. Tyto možnosti a schopnosti stěžovatelky se totiž mohou podle názoru Ústavního soudu dále pozitivně vyvíjet jen v důsledku skutečného výkonu péče o nezletilou, samozřejmě za existence soustavné a aktivní pomoci ze strany orgánů sociálně-právní ochrany dětí, které jsou k této pomoci povolány. Dovětek odvolacího soudu, že nelze do budoucna vyloučit, že dítě bude do péče stěžovatelky předáno (str. 5 rozsudku), jen dokresluje rozpačitost argumentace pro nařízení ústavní výchovy nezletilé. Odvolací soud se totiž s otázkou nezbytnosti ústavní výchovy podle § 46 odst. 1 zákona o rodině, tedy nemožnosti a neúčelnosti jiných výchovných opatření, nevypořádal s ohledem na ústavněprávní materii dopadající na daný případ. V opačném případě by se musel podstatně pečlivěji zabývat otázkou, proč není možné svěřeni nezletilé do péče stěžovatelky se současným vyslovením dohledu.

28. Ústavní soud tedy shledal ústavní stížnost opodstatněnou, a proto ji podle § 82 odst. 1 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, v celém rozsahu vyhověl. Ústavní soud podle § 82 odst. 2 písm. a) téhož zákona

konstatuje, že obecné soudy porušily základní právo stěžovatelky podle čl. 32 odst. 4 Listiny a v té souvislosti i základní práva podle čl. 7, čl. 10 odst. 2 a čl. 36 odst. 1 Listiny tím, že nařídily ústavní výchovu nezletilé, aniž by se podle § 46 odst. 1 zákona o rodině vyčerpávajícím způsobem zabývaly podmínkami pro toto výjimečné výchovné opatření. Proto byla podle § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu obě napadená rozhodnutí obecných soudů zrušena, jak je uvedeno ve výroku.

29. Porušení základního práva podle čl. 13 Úmluvy nemohlo být z podstaty věci shledáno, neboť účinným prostředkem nápravy porušení práv zaručených Úmluvou je ústavní stížnost, o níž v posuzované věci na národní úrovni rozhodoval Ústavní soud.